

De naam van het nationaal park Torres del Paine komt van de drie gigantische rotspieken -die bijna drieduizend meter uitsteken boven de steppes, meren en gletsjers.

Natuur- geweld

EEN TOCHT DOOR HET WILDE LANDSCHAP VAN PATAGONIË

Onbegaanbare gletsjers, onherbergzame fjorden, het hele jaar door besneeuwde bergtoppen... In Chileens Patagonië wordt de natuur nog elke dag bedwongen door de afstammelingen van de Mapuche, de Chono en de Spaanse kolonisten. Een land voor reizigers met een hart voor avontuur.

Tekst en foto's
Philippe Berkenbaum

Patagonië. Een land aan het einde van de wereld dat generaties ontdekkingsreizigers en avonturiers heeft geïnspireerd. De naam roept het beeld op van wilde vlaktes, duizend jaar oude gletsjers, actieve vulkanen en kleurrijke toendra's, van paarden, lama's en hun ruige gaucho's. Maar het land is ook het toppunt van gastvrijheid. Patagonië beslaat de helft van Chili, een uitgestrekt land in de Andes, dat een derde van z'n grens deelt met buurland Argentinië. Het is dit Patagonië dat we voor dit verhaal verkennen. De landschappen zijn moeilijk doordringbaar, waardoor ze in de zomermaanden niet worden overspoeld door toeristen. De zomer van het zuidelijk halfrond welteverstaan, onze winter dus. Chili, ingeklemd tussen het Andesgebergte en de Stille Oceaan over een

afstand van meer dan 4200 kilometer, bestaat uit culturele, klimatologische en natuurlijke contrasten. In het noorden ligt de Atacama, een hooggelegen woestijn die wordt beschouwd als de droogste ter wereld. Het is bovendien een paradijs voor astronomen, omdat de hemel zo vrij is van lichtvervuiling. In het midden ligt een immens gebied van meren, rivieren en bergen. Hier zijn ook de grootste steden te vinden, van de hoofdstad Santiago tot het mythische Valparaiso, het gebied dat de meeste beroemde Chileense wijnen produceert. In het zuiden ligt Patagonië. In tegenstelling tot zijn Argentijnse tegenhanger bestaat Patagonië deels uit een immens netwerk van onbewoonde fjorden, die alleen per boot kunnen worden bereikt, en dat helemaal tot aan de archipel Vuurland. Chili is ook het land met het grootste aantal beschermde gebieden ter wereld, waaronder 36 nationale parken. De meeste daarvan liggen in Patagonië, een

paradijs voor wandelaars en liefhebbers van ongerepte natuur. Dit is het territorium van de poema, die hier een comeback heeft gemaakt en koning is van de wilde fauna. Daarboven cirkelen de condors - aasgieren - op zoek naar de overblijfselen van het feestmaal. Later deze reis zullen we het geluk hebben om ze tegen te komen als we van noord naar zuid varen, waar we hopen aan te meren op Kaap Hoorn, het zuidelijkste punt van de vijf continenten, waar de wind eerder buldert dan blaast. Zeilers noemen deze breedtegraad de *Roaring Forties* en we begrijpen intussen waarom.

ETAPPE 1: De palafitos van Chiloé

We zijn op weg naar de Chiloé-archipel, de voorkamer van Patagonië op het noordelijkste puntje. Het ligt op slechts een veerboottocht van het vasteland en bestaat uit ongeveer veertig eilanden →

De guanaco is een wilde neef van de lama en een typisch dier van Patagonië.

In heel Patagonië wordt gekajak op het heldere water van meren, rivieren, bergstromen en fjorden.

De palafitos, kleurrijke hutten voor de kustlijn van Chiloé, weerstaan de getijden op hoge palen.

Sinds de poema een beschermd dier is, floreert hij op de Chileense steppe.

waarvan de natuur, cultuur, architectuur, mythologie en mensen zich door hun eeuwenlange isolatie onderscheiden van de rest van Chili. Hier kun je de beroemde palafitos bewonderen, veelkleurige hutten gebouwd op palen in lange rijen langs de waterkant. Sommige worden nu gebruikt als winkels, restaurants of pensions, maar de meeste worden nog steeds bewoond door de lokale bevolking.

Een van die locals neemt ons mee op een meditatieve wandeling door een der laatste oerbossen in Zuid-Amerika, een weelderig bos met veel inheemse soorten. Ze is een natuurgids en afstammeling van de Chono-zeenomaden, die de eilanden bewoonden voor de komst van de Spanjaarden.

‘Wist je dat Darwin in 1834 naar Chiloé kwam,’ vraagt Ana Maria, ‘en er zelfs een vos ontdekte die nog steeds zijn naam draagt? Maar wat hem het meest opviel waren de immense bomen die je overal ziet, waarvan de grootste honder-

den jaren oud zijn.’ Deze kolossen, overwoekerd door lianen en reuzenvarens, geven het bos een magische, bijna bovennatuurlijke sfeer. Ze vormen het territorium van de mysterieuze poedoe, het kleinste hert, nauwelijks groter dan een haas.

Tijdens de vaart rond de archipel worden we verrast door scholen ondeugende zwarte dolfinen – een andere lokale diersoort – en komen we langs pittoreske vissersdorpjes. De meeste zijn gebouwd rond grote, kleurrijke houten kerken, de enige in hun soort op het hele continent, en Unesco Werelderfgoed. ‘De Chilotes delen trots hun geschiedenis en cultuur met bezoekers’, zegt Ana Maria. Ze nodigt ons uit voor een kookworkshop waar we curanto leren bereiden, een traditioneel gerecht van zeevruchten, aardappelen en groenten die langzaam worden gekookt in een gat in de grond. Aardappelen zijn een van de rijkdommen van Chiloé, waar meer dan vierhonderd variëteiten worden geteeld, in

alle maten en kleuren. Een andere belangrijke bron van inkomsten is de intensieve visteelt: ‘Onze zalm en mosselen overspoelen de Europese winkels en ook de Belgische supermarkten’, zegt een lokale exporteur die we in het vliegtuig ontmoetten, een habitué van de Seafood Expo-beurs die lange tijd in Brussel werd gehouden.

ETAPPE 2: De toppen van de Carretera Austral

We rijden naar de stad Coyhaique, een basiskamp voor liefhebbers van bergen en wildernis. De Carretera Austral (nationale route 7), die in de tijd van dictator Pinochet over bijna 1500 kilometer is aangelegd om de meest afgelegen regio's van Chili met elkaar te verbinden, brengt ons naar het nationale park Patagonië, een van de nieuwste en meest geïsoleerde parken van het land. De bestem-

ming is de lange uren van ongemak meer dan waard. We doorkruisen extreme landschappen op een hobbelige grindweg, tussen afgronden die grenzen aan tumultueuze rivieren en ravijnen die grillige bergtoppen van elkaar scheiden. De schoonheid is letterlijk adembenemend. De oprichters van het merk The North Face, de Amerikaanse filantropen Douglas Tompkins en zijn vrouw Kristine, stonden achter de oprichting van dit park waarvan de bossen en steppen zowat de meest biodiverse van het land zijn. Ze kochten hier twintig jaar geleden een schapenranch. Na een decennium van herbebossing was het beschermd gebied gegroeid tot driehonderdduizend hectare toen Douglas omkwam bij een kajakongeluk op een nabijgelegen meer – waar we zelf een dag zullen peddelen en wandelen, in een bovennatuurlijk mooie omgeving. Kristine stond haar land af aan de staat, op voorwaarde dat het bewaard zou blijven en toegankelijk zou worden gemaakt voor het publiek.

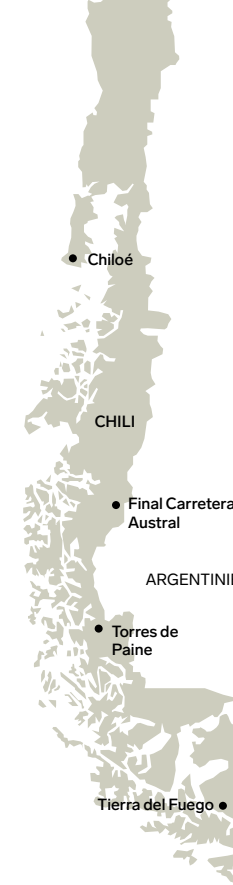
Chili is het land met de meeste beschermde gebieden ter wereld, waaronder 36 nationale parken

Een prachtig klein museum getuigt van de bovenmenselijke uitdagingen waarmee de eerste bewoners van de regio, veehoedende kolonisten, werden geconfronteerd bij het temmen van de elementen toen ze zich vestigden in dit onherbergzame land.

Op het terras van het enige hotel in het park (afgezien van een camping), de luxe Explora Carretera Austral ecolodge, lunchen we omringd door guanaco's. Dit wilde neefje van de lama komt veel voor in Patagonië en is een belangrijke prooi van de poema. Hier hoeven we niet bang te zijn voor deze prachtige katachtige, niet langer zeldzaam sinds hij is beschermd: omdat hij niet hoeft te vechten om te overleven met andere roofdieren, kan hij zijn buik rond eten en valt hij geen mensen aan. Het volgen van een familie poema's over de steppe bij zonsopgang – te voet en zonder gids, wapen of bescherming – zal een van onze levendigste herinneringen aan deze reis blijven.

In de fjorden van Patagonië volgt de ene reusachtige gletsjer de andere op.

HEEN EN TERUG

We **vlogen** naar Santiago met Air France-KLM vanuit Brussel (tgv naar Roissy) en keerden terug vanuit Ushuaïa via Buenos Aires. airfrance.be

Drie lokale kwaliteitsluchtvaartmaatschappijen bieden **binnenlandse vluchten** met dagelijkse frequentie: Latam Airlines, Sky Airlines en Jet Smart.

Voor het organiseren van een **reis op maat** door Chili kun je terecht bij The Flying Ant, een onafhankelijk Brussels agentschap. theflyingant.be

Accommodatie

Het Chileense Tierra Hotels heeft drie opmerkelijke vestigingen op het vlak van locatie, architectuur in harmonie met de omgeving, comfort en gepersonaliseerde diensten. In **Torres del Paine, Chiloé en de Atacama**. Elke dag kies je uit begeleide excursies om een route op maat samen te stellen, te voet, op de fiets, te paard of met de auto. 's Avonds wordt je getrakteerd op een gastronomisch menu met lokale specialiteiten. tierrahotels.com

Verblijf of dineer in **Puerto Natales** in het Singular. Dit hotel-restaurant is gebouwd op de plek waar vroeger het grootste slachthuis van de regio stond en getuigt van het vroegere belang van de veehouderij in Patagonië. Dit historische monument is ook open voor het publiek. thesingular.com

Varen

De Chileense maatschappij Australis biedt vierdaagse **expeditiecrises** aan op comfortabele schepen (minder dan tweehonderd passagiers) tussen Punta Arenas (Chili) en Ushuaïa (Argentinië), van de Straat van Magellaan naar Kaap Hoorn, langs Vuurland. Excursies onder leiding van natuurgidsen die Engels en/of Frans spreken. Met lezingen over en observaties van landschappen en zeefauna. australis.com

ETAPPE 3: De condors van de Torres del Paine

We stappen weer in een vliegtuig richting het zuiden, een gebruikelijke en goedkope manier voor Chilenen om zich te verplaatsen, gezien de grootte van hun thuisland. Bestemming: Puerto Natales. Een karakteristieke etappe die het begin markeert van de beroemde 'End of the World Route', die we een paar dagen later zullen nemen om Punta Arenas te bereiken en in te schepen voor Vuurland. Het is een rustig dorpje in het hart van een even ruig als betoverend landschap. En dat is nog maar het begin. In slechts twee uur bereik je een van de meest mythische en fascinerende parken ter wereld. Torres del Paine dankt zijn naam aan de drie gigantische rotspieken (torres = torens in het Spaans) die bijna drieduizend meter hoog zijn, in het hart van uitgestrekte steppes, meren en glet-

sjers. De toendra kleurt rood in deze late lente op het zuidelijk halfrond, met ontelbare guanaco's die vredig grazen, terwijl sommige mannetjes op de hoogten op de uitkijk liggen voor jagende poema's. In de lucht dansen immense condors een spookachtig ballet. Elke wandeling onthult een ander aspect van dit prachtige panorama. De Hunter's Trail, die in de vroege ochtenduren wordt afgelegd, geeft ons de kans om een van deze prachtige katachtigen te observeren terwijl ze zich tegoed doen aan een feestmaal, onverschillig voor onze aanwezigheid. Een andere route brengt ons naar de voet van de gigantische granieten 'torens' in het hart van het Paine-massief, evenwaardig aan de meest indrukwekkende landschappen uit *The Lord of the Rings*. Een fantastische speeltuin voor ervaren bergbeklimmers. Een derde route brengt ons naar de Grey-gletsjer, waar we enorme ijsblokken zien vallen en drijven op een turkooizen meer. We volgen nog meer

rivieren, bewonderen watervallen, doorkruisen verkoelde bossen, sporen rhea's op (*de plaatselijke neven van de struisvogel, red.*), voordat we in schoonheid eindigen met het aanschouwen van kolonies thrombolieten langs de oevers van het Sarmiento-meer. Deze levende fossielen, gevormd door bacteriën, gaan terug tot het ontstaan van de aarde, als een soort aardse koraal. Dit is een van de weinige plekken op aarde waar je ze kunt bewonderen.

LAATSTE ETAPPE: Het ijs van Vuurland

Punta Arenas, het kleine Chileense broertje van Ushuaïa, is de meest zuidelijke grote haven van het land. Het grenst aan de legendarische Straat van Magellaan, die in 1520 werd overgestoken door de Portugese vloot om van de Atlantische naar de Stille Oceaan te varen. We gingen aan boord van de Stella Australis

voor een vierdaagse reis door de fjorden van Patagonië, die alleen per boot bereikbaar zijn. Het hoogtepunt van onze reis? Een mogelijke landing bij Kaap Hoorn, als de bulderende wind ons tenminste die kans geeft. 'Een kans op de twee', waarschuwt een van onze natuurgidsen ons. Uiteindelijk moeten we het doen met een glimp uit de verte op een stormachtige zee, zonder te kunnen aanmeren. Een teleurstelling voor sommige passagiers, maar het deed niets af aan het uitzonderlijke karakter van deze turbulente minicruise. Het voert ons door een subliem sub-Antarctisch landschap vol indrukwekkende blauwe gletsjers. Tijdens een aantal excursies kun je in een zodiac landschappen verkennen die nooit door de mens zijn veranderd. Ze bieden spectaculaire zichten op het reliëf van ijs, rotsen, water en vegetatie dat bestand is tegen de verschrikkelijkste klimatologische omstandigheden. We hadden vaak onverwachte ontmoetingen met verte-

genwoordigers van de lokale fauna, die bovendien weinig schuw zijn: poolvossen, zeeolifanten, Magelhaenpinguïns, dolfinen, walvissen, bevers, zeeotters en talloze soorten roofvogels en zeevogels. Nadat we in Wulaia Bay van boord zijn gegaan om in de voetsporen van Darwin te treden, twee eeuwen na zijn overtocht aan boord van de HMS Beagle, varen we onder de majestueuze blik van de Avenue of the Glaciers, waar gletsjertongen elkaar tientallen ze mijlen opvolgen. Ze werden vernoemd naar de nationaliteit van hun ontdekkers – Frankrijk, Italië, Spanje, Nederland of Duitsland – en bieden ons de mogelijkheid om aan boord een specialiteit uit elk land te proeven. De avontuurlijksten onder ons konden een deel van de nacht aan dek blijven om niet alleen een onbelemmerde Melkweg te bewonderen, maar ook het Zuiderkruis, het zuidelijke equivalent van onze Poolster. Er is geen twijfel mogelijk: we varen inderdaad naar de Zuidpool. ●